

Draadwaeverij Hallen 1917-2007.

Negenteg jaor eleden was den groten oorlog nog dufteg an de genge en wiern in Vlaandern, Noord-Frankriek en aevenzo in Oost-Europa duzenden en duzenden mansluu 't laeven uut eschotten. Umsons wi-k jo glieks niet zeggen, maor waarveur dat now echt neudeg was, bleef een vraoge, wie-t egaals moeilekker te beantwoorden lek. Kaiser Wilhelm, King Edward en Tsaar Nicolai wazzen jo naefs van mekare!!

Nederland dei daoran niet met.'t Land van de domeneers en de handelsluu dei alle muuite um neutraal te blieven. Dat levert ow in zuksoort umstende meespat ok gin windeier op.

Dinxper was nog richtig “onze Dinxper”, wied van de welt in een huuksken van den Achterhoek. De grenze zat potdichte met puntdraod, maor a-j van Bruntink wazzen of van Boland, van Tuenter, Haezen, Kraejenbrink of Gaeven, dan ha-j um een haor nog wel wat familie an de andere zied en dan geet der altied wel wat aover en weer. De grenze was so wie so niet zo slutend en aoverhuzen van de Prusus naor Holland of andersumme gebeurn vake zat.

Gustav Hallen, geboorn in Anelt, vestigen zich al in 1872 in Dinxper, as kopperslaeger. Hie was toe 23 jaor old.

Zien zönne August zol 't zelde vak leern. Den August was van 'n anfang an al een vlot keerltjen. Vader en moeder trouwden an 't ende van 't jaor 1888 en op 10 maart 1889 keek August veur 't eerste zich de welt es an. Veur ekiend en uut ekiend, dat belaovent wat!

At e 22 jaor old is, venk hie in een warkplaatse an as kopperslaeger en loodgieter. En dan geet 't met een hondekaore vol materiaal de boern langs um pompen te slaon.

Roeterink is de knecht en alles geet met vereende krachte.

Vereend bunt zieluu ok in eurn onmundegen haekel an gekaakt spek. Veur 't zeggen hadden zie 't jo niet at ze met de meddag bi'j een boer met aeten konnen, maor hoe kom i'j daor dan van dat gasterege en glatserege spek af?

Zie kregen beiden een grote plate op den telder en nae zeggen heurt zich jo niet.

“Hier, jong”, zei August, “i'j mot der nog van gruuieren”. En hie schaof zien stuk, gul at e was, op Roeterink zien bord. Den boer von, dat den een goeien baas etroffen hadde, dat dei e. Roeterink had onderwiel heel wat te kaewen en draeien zich de ogen met horten schief en schael in de kop.

Gruuieren dei Roeterink aeven, hie kreeg een mooi loodgietersbedrief. Maor of dat deur 't spek kwam...? August Hallen weerden zich, zonder spek, ok at 't zo zoezen.

“Ze zegt wel es:”Een zittend gat bedech zich wat.” An August zat manges niet zo völle zit an. Hie beneken en bizzen um altied maor weer 't grei veur mekare te kriegen.

Deur de eersten wereldoorlog viel dat somstieds niet met, zeker at 't ging um die verrekte zeven veur de pompfilters. Daor was jo haost niet meer an te kommen.

't Geiselend gat bedacht zich toe wat: Eigens maken!!

Waevers wazzen der jo zat in 't Oosten van den Achterhoek en a-j dan maor draod hadden, miek 't niet uut of dat wolle, ketoen of metaaldraad was. En dat leste kö-j toch ok eigens wel trekken.

Veur zonne metaaldraadwaeveri'je, menen e, mo-j wieter kieken as den Strang of de Aaldersbaeke. Transport is een wichtege Sache en den Olden Iessel was bevaarbaar bis an Ulft. In 1917 ging 't an, op 't Hamburgerbroek bi'j Dörrekum, kort an 't water.

In 't boek "Geschiedenis van Doetincjem" van Boogman e.a. kö-j laezen dat de Verenigde IJzerfabriek "De Vijf", dreks nao den oorlog een nog niet in gebruik enommen fabriekspand köch en daor an venk met de productie van electromotoren. Later, in 1933, kump Vredestein daor in. Dat fabriekspand heurn August Hallen toe, maor den ging weerumme naor de grenze en wol wat in de Zoerik.

Den krieg was veurbi'j en ieder en ene wol weer an den arbeid. Veur een buul met harde Hollandse guldens ko-j al vlot een kruwagen en later zelfs een stortkaore vol Duutse marken kriegten. Verdienen in guldens en uitgeven in marken wödt dan een fijn Geschäft. De Suderwicker Drahtwaren Fabrik was een feit ewodden.

't Duurn niet lange of der kwiem een filiaal an de andere kante van de gäöte. Met een betjen Grenzenverstand is dat ok goed te begriepen. Dat wis Bierman al lange, toe-t e baoven de baeke ging huzen. De enen deure ston naor 't Boesveld op an en de andere ston richting Oosterhof en Könningboer in de Zoerik. Gin Duutsen of Hollandsen kommies kon em zo kriegten. Ach, smokkeln, dei jo ok iederene: spek en botter, koffie en kaeze, deviezen en masjienes en wat alles wieter nog in een dreugen graven verstoppt wodden kon en in 'n duustern met enommen. A-j 't niet deien was i'j ow eigens te gek af.

't Is net al as met de vri'jeri'je: 't Ene oge op de meid, 't andere op de gelaegenheid.

In 1924 kwam 't bedrijf helemoals naor de Dinxperse kante en daor gong 't eur goed! Waor-t völderweggens werkloosheid heersen met alle elend, konnen ze bi'j Hallen 't wark haost niet an. 't Fabriek draeien at 't zo barsten en bleef dat doene. Der wier onmundeg an de weg ebaterd, in Londen hadden ze een kantoor en vanuut Amsterdam gong 't de ganse welt aover. Adresbuke van aoveral vandan wiern an eschaft en alles wat maor een betjen met draod en gaas te maken hadde, kreeg een brief. Met een leiterkaore mos de post naor 't postkantoor ebracht wodden. De arbeiders en 't kantoorvolk, iederene dei met. Ze kwammen van Breembroek en uut Dinxper, uut de Zoerik en van den Estiezer of de Heurne. Zie mosten jo wel met doene en zie wullen dat ok!

August Hallen kennen eur en kennen eurn praot. Hie kon eur an en zag glieks wat veur 'n vleis hie in 't kuven had. Hie vroeg maor ens: "Waor bu-j van?" en dan was 't al klaor en dudelek. Vake zat wis hie alles al in 't veurne, umdat vader of bruur, buurvrouw of tante daor al op 't fabriek warken.

In Dinxper ko-j as arbeider 't beste waezen bi'j de Saba of bi'j Hallen. A-j as jong op vri'jersvute hen veurdraven gongen en de olde luu van de deerne vroegen ow waor a-j

arbeiten, dan kreeg i'j met 't antwoord "Bi'j Hallen" de schadden met zekerheid dreuge. Vraogen aover wa-j dan zo'n betjen verdienen, bleven achterwaeg en i'j konnen ow een lang en vake ok wel gelukkeg laeven as getrouwd en keert in de mute ziene.

Arbeiden mosten ze manges wel, maor waor mo-j dat niet. Veur ontslag most der wel heel wat gebeurd waezen en zie hielpen ow a-j es gaar niet meer wisten waor a-j ow krabben mosten at 't ow slum jökken.

Baas August liep dageleks rond deur 't fabriek en toe-t e niet meer goed gaon kon, knaaien e rond op een fietsken. In zienen praot kon e direkt waezen en van kontenkroeperi'je mos e niks hebben en schandalen hoeven e nooit. Wie-t bi'j 't schone maken van de masjienes an 't ende van de waeke wat vet had laoten zitten, kreeg as vraoge: "Zieh, Theo, zol der daar een barste zitten? I'J zollen jo zeggen dat der aolie uut löp!" Met halve weurde kreeg August 't hele resultaat!

Fetelek is 't jo mooi, zo'n familiebedrief. De arbeiders bunt al haoste allemaole familie en de bazen ok. Iedereene pröt zo genuuglek plat met mekare en pokkeln en äözen doe-j geerne veur een goed loon met ni'jjaorsuutkerings, verjeurdagsgeld en een haze of fazante wie-j met de verlotting wonnen. En zeker doe-j 't ok veur 't Reisjen. Met vijf, zes bussen en dan Duutsland in, en dan die Wienkelders in en alles wat van Dinxper kump zup zich dan zat, völt der neer, steet weer op en zup dan weer!!! Wat is 't kapitalisme dan mooi, met bazen wie-t een groot sociaal gevuul hebt.

De ni'je tied kwam manges haran, met democratiserings, inspraakprocedures en medezeggenschap. De "mondige mens" gaf 't der ok al lange in Dinxper, maor den heur i'j met name op verjeursvisites, bi'j 't meiboomverteern of 't buurtfeest. En dan nog heur i'j um 't andere woord "Ha-k haost ezegd" of "Za-k maor zeggen". Zo lieke veur de mond praoten, daar bunt ze hier nog altied niet goed in, ha'k haost edacht en liegen niet en zegt now zelf es.

In Dinxper gaf 't de Fienen, de Rooms en de Rooien. De Rooien wollen jo altied anders, dat vonnen de andern. Die wazzen der een betjen bange veur, dat die de boel te ondege maken zollen. I'J mosten ow veur eurluu waarn. Die Fienen en Rooms, zeien de Rooien, lieten zich manges in de nekke drieren deur de luu wie baoven eur esteld wazzen Eens wodden deien zie 't nog lange niet. Elk slag had zien eigen bakker, schoester en haorsnieder. Toch kwam de ni'je tied met CAO's en met Ondernemingsraden. Der mos epraot wodden, al was metbeslissen weer heel wat anders. 't Praoten was dan vake zat meer zo'n tutenkaekelderi'je, met dat verschil dat der bi'j de tuten dan toch vake nog een ei van kwam. De arbeiders smetten zich al es in de achterbokse en de bazen trokken ok wel es de melk op. Geleidelek an verandern 't sociale verband, de betrokkenheid wier minder en de modernisering en verzakeling gong maor wieter.

De ni'je tied brach ok ni'je masjienes, ni'je bedrijfsvoering en ni'je markten.
De Draodwaeveri'je had zich altied goed op 't ende ehollen en daor waor at andere bedrieve zich op één product concentriern, hielen August ziene jonges Gustav en Wielie 't op een breed aanbod en goeie kwaliteit. As eneg bedrijf in zien soort liep 't alderbarstend.

Vanuut Japan lek concurentie te dreigen en Wielie kek met een schief oge nao wat der passiern. Maor bange maken gelden veur eur niet en Japans draod was goedkoop en 't was goed grei. Wat zö-j ow zowat dat zelf maken.

Jan Hallen redt zich now alweer onder nog ni'jere umstende en hie zörgt der veur dat de Wire Weaving Company Dinxperlo BV in dizze tied van wereldeconomie de bene onder 't gat hölt.

Wat China nog geet beteikenen, is nog altied niet te veurspellen. Zie könt daor goedkoop produciern, dat wet jo ieder en ene. Bi'j Hallen gef 't vernul zat um daarop in te spöllen, zie hebt de kennis um ni'je waege te vinden en at der concurrentei kommen zol, mo-j der zo rap at 't kan met gaon samenwarken..
August dei 't nooit allene, veur Gustav en Wiellie was dat krek allèns en veur Jan is 't van zelfde laken een pak.

Zonder keerls as Jan Colenbrander en Arie Knuls, Willy Lammers, Heinz Lieber of Bernard Bulsink, zonder de Prinsens, de Jansens, die van Haezen of vanm Hermes, van Angenent of al die andere vrouwluu en mansluu, had jo Hallen der gaar niet meer ewest.

Ik filsetiere iederene met dit jubileum en wense al 't personeel en de directie heel völle succes. Owlui fabriek hiel stand deur vakmanschap, sociaal verband en ondernemersschap. Zowzt mo-j haegen en plaegen en daor mo-j goed met umme gaon.

Dat 't hier in 't Dörrekumse Ruimzicht aardeg verduut, daor he-j allemaole veur earbeid. Nemt ow, kriegt ow, 't kump ow toe!

Apen vlooit mekare, peerde schobbet mekare en mensen geeft mekare cadeautjes um an te geven, dat ze samen wieter wilt.
Dat wilt zie van 't personeel now ok doene.

En ikke, ik danke owlui veur 'n aandacht en wense ow een heel fijnen aovend.